

да се тај учини од саме Русије зависи, и Србија треба да га прима с раширеним рукама, али свагдар пошто се увјери да Русија свесрдно и искрено предлаже, који ће само онда моћи бити, ако она од досадање своје системе одступи т.ј. ако уздржи да је за природнији сојуз са Србијом, макар малом, него са Аустријом за које она Западне Славене и чува. Премда се ја не надам да ће се Русија икада хтети Србији искрено приклонити, ипак нужно је то овде споменути од какве би то ползе за Србију било, и да таково појављеније требало Србији, јер и ако је тако много говорено против Русије није то из мрзости чињено колико из нужде на коју нас је сама Русија толиким својим поступцима нагнала.

Још неколико речи о Бугарској па ћемо даље прећи. Ако смо ми расположење духа народног у Бугарској добро познали, и ако нисмо она родољубива средства која она притјажава отвећ мало уважавали, онда морамо казати да овде већа усиљавања за ослобођење отачества од турског јарма још су далеко. И опет Русија главна своја тежења овамо управља, јербо је ова земља управ пред вратима Цариграда и на њеном путу к овом положена; но и одношенију к Србији, Бугарска исто то положеније и значење има које и за Русију. Ако Русија само још неколико година овако у Бугарској дејствује, као што је до сад радила и ако за ово време Србија остави да Русија ради тамо без да и Србија што чини, заиста ће међутим Русија толико успјети, да неће ни мало више требати србског уплива у Бугарској. Нека ово за Србију буде знак и опомена и нека она не заборави да само ондај политическо пријатељство очекивати може, ако смо љубав нашу према пријатељу већ од пре посведочили и доказали. Србија мора за Бугарску нешто учинити, пошто љубав и помоћ мора бити взајмна.

Пошто смо дакле расположење за данашњу Бугарску и њену велику знаменитост за Србију укратко означили и пошто смо руски уплив који тамо влада нешто споменули, прелазимо к томе да начертамо неколико уводних средстава за то како ваља србски уплив у Бугарској утемељити.

1. Бугари немају васпитајућа и учевна заведенија, зато би требало да Србија своје школе Бугарима отвори, и особито да неколико благодјејанија за Бугаре младе, у Србији учеће се, нареди.
2. Бугарско свештенство понајвише је грчко, а не народно бугарско; за то би врло пожелателно, и полезно било да би неко число млади Бугара богословију у Србији свршило, па као свештеници у њихово отечество меду свој род се вратило.
3. Ваљало би штампати бугарске молитвене и друге црквене књиге и бугарска дјела у Србији; ово важно средство Русија већ одавно употребљава, и Србија мора гледати да Русију у томе претече.
4. Потребно је да поуздани и способни људи путују по Бугарској, који би позорност бугарског народа на Србију обратили и у њему пријатељска чувства према Србији и србском правитељству пробудили, и заједно и надежду оживљавали да ће Србија заиста Бугарима за њихово избављење у помоћ притећи и за њихову срећу старати се.

О политики Србије у смотренију Босне, Ерцеговине, Црне Горе и Сјеверне Албаније.

Кад ми површину и географско расположење ови земаља, ратни дух њихови житеља, и оно мненије и начин мишљења њихов у ближе размотреније узмемо, ми ћемо лако на ту мисао доћи да је ово